

ПОСЕБНИ УСЛОВИ ЗА ОСИГУРУВАЊЕ НА ИМОТОТ НА ЕЛЕКТРОСТОПАНСКИ ПРЕТПРИЈАТИЈА ОД СИТЕ РИЗИЦИ

ПРЕДМЕТ НА ОСИГУРУВАЊЕ

Член 1

(1) Основните средства и залихи на електростопанските претпријатија што вршат производство, пренос, дистрибуција и снабдување со електрична енергија и останати дејности се осигуруваат според овие Посебни услови за осигурување на имотот на електростопанските претпријатија од сите ризици (во натамошниот текст: Посебни услови). Предмет на осигурување можат да бидат и предмети земени на услуга ако не се осигурени. Овие предмети се осигурени со денот на прифаќањето на понудата за осигурување. Предмети кои се изработени или набавени после склучување на договорот за осигурување и спаѓаат во групата на осигурените предмети, се сметаат автоматски осигурени од моментот на преоѓањето на ризикот на осигуреникот.

(2) Со осигурувањето на имотот од сите ризици осигурени се сите предмети освен оние кои со овие Посебни услови се исклучени од осигурување.

(3) По овие Посебни услови не можат да бидат предмет на осигурување:

1) земјишта, непоплочени дворови, брани, насипи и насипни брегови кои не се изградени од камен, бетон, метал и насипани со земја со непропустливо јадро и кои не се обложени со цврст материјал (камен, бетон и сл.) од водната страна;

2) моторни и копнени возила, воздушни летала, приколки, самоодни машини, освен оние кои се движат во кругот на претпријатието и служат како помошни средства за работа без излегување на јавен пат, пловни објекти на вода;

3) стока во превоз, освен превозот во кругот на претпријатието, односно во кругот на нејзините делови без излегување на јавен пат, риби и други животни во истечни и неистечни води, предмети изложени на саеми, пазари, непечени тули на отворен простор.

(4) Од кршење машини осигурени се сите машини, машински делови, електрични уреди и нивните полнења, апарати и инсталации: подвижни машини (самоодни и несамоодни), далновод- комплет, кабловски водоводи од висок напон, ТТ линии, механичка опрема кај електраните, опремата на жичарниците, цевководи, гасоводи, нафтоводи, топловоди, пароводи, водна и канализациона мрежа, антенски столбови, метални силоси и слично, транспортни уреди и друго, полнења (работен медиум) на осигурените машини и уреди, како и постолјата, лежиштата и темелите, кога нивната вредност е содржана во вредноста на осигурените предмети, маслото во парните турбини.

(5) По овие Посебни услови не можат да бидат предмет на осигурување од кршење машини и кога нивната вредност е содржана во осигурениот предмет:

1) алати кои служат за обработка на материјалите, вадење на струготини (како ножеви, глодала и бургии), тестери, брусни камења и сл. (ножеви, ножици и сл.) и со деформации, лиење и обликување (како матрици, патрици, кокили, колани и слично) и алати за стегање до колку не се составен дел на машината и до колку не се водат како основни средства;

2) делови на машините кои служат за кршење и ситњење (како топки, кугли, ударни чекани, плочи на млинови, челични и работни плочи на дробилица);

3) делови на машини кои се изложени на директно термичко влијание:

а) облоги на садовите, уредите за согорување, решетки и ложишта, горилници - пламеници, електро-отпорни грејачи, електроди кај индустриските печки, садови за сипување и топење на метали;

б) облоги на печки, ако поинаку не се договори;

4) делови на машини: сите релефни и други заменливи облоги на валците, валци, облоги на гребени- чешљути, оклоп на млинови, флексибилни цевки, ремени, четки, обрачи, оплати (од гума, текстил или синтетички матерјал), влошци на филтер, филтер платна, средства за термичка изолација, освен на топловодите и пароводите и заптивање, делови на спојници изложени на брзо трошење (гумени прстени, ламели и сл.) и преносни гумени кабли;

5) експлоатациони материјали како: гориво, мазиво, разладни средства, хемикалии, средства за чистење, сијалици, јавно осветлување од сите видови освен од удар на страно тело во столб и слично;

6) ленти, синцири и јажиња на транспортните уреди, до колку посебно не се договори;

7) катализатори.

ОСИГУРЕНИ РИЗИЦИ И ОСИГУРЕН СЛУЧАЈ

Член 2

(1) Со осигурувањето по овие Посебни услови се дава осигурителна заштита од следните групи на ризици:

- 1) пожар и некои други опасности;
- 2) провална кражба и разбојништво;
- 3) машини од кршење;
- 4) сите ризици кај електронска опрема.

(2) Осигурен случај е намалување на имотот или серија на загуби на имотот предизвикан од иден, неизвесен и од вољата на осигуреникот независен настан кој претставува осигурен ризик или комбинација на осигурени ризици, што се случил на територијата на Република Македонија. За еден настан се сметаат и серија од исти настани кои траат непрекинато во период од 72 часа.

(3) Кога ќе се оствари осигурен случај со осигурување се покриени:

1) штетите поради оштетување, уништување и исчезнување на осигурените предмети при настанување на осигурениот случај;

2) штетите од оштетување или уништување на осигурените предмети предизвикани при спасување (рушење, изнесување, укажување на помош и слично) поради настанатиот осигурен случај;

3) трошоците направени за расчистување и рушење во врска со настанатиот случај на осигурените ствари;

4) трошоците кои осигуреникот ги направил кога настанал осигурениот случај за мерките преземени поради отстранување и намалување на штетите во висина според член 28 од овие Посебни услови;

(4) Осигурувачот е во обврска да исплати надоместок само во случај на непосредни штети на осигурениот предмет, а не и посредна штета, како што е штета поради загуба на закупнина, загуби предизвикани со престанок на работа, намалена можност за употреба, како и други слични посредни загуби поради настанатиот осигурен случај.

ОСИГУРУВАЊЕ ОД ПОЖАР И НЕКОИ ДРУГИ ОПАСНОСТИ

Член 3

(1) Осигурувањето од пожар и некои други опасности ги опфаќа следните ризици:

- 1) пожар;
- 2) удар на гром
- 3) експлозии;
- 4) луња;
- 5) град;
- 6) излевање на вода од водоводни и канализациони цевки и инсталации;
- 7) удар на сопствено моторно возило и работна машина или животно;
- 8) паѓање на воздушни летала од сите видови;

- 9) манифестација и демонстрација;
  - 10) вандализам и злонамерни постапки;
  - 11) поплави, порој, пороен дожд и високи води;
  - 12) лизгање, слегнување и одронување на земјиште;
  - 13) снежни лавини, мраз и снег;
  - 14) подпокување од надворешната страна на хидроградежните објекти;
  - 15) притисок на водата предизвикан од поплава на каналите, тунелите и цевководите;
  - 16) земјотрес;
  - 17) истекување на течности;
  - 18) смозапалување на залихи.
- (2) Од осигурувањето од пожар и некои други опасности исклучени се следните ризици односно штети:
- 1) предизвикани од каков и да било самоволен или измамнички акт на осигуреникот, на неговите директори или правни застапници, делувајќи самостојно или во соработка со трети лица;
  - 2) од воени настани, сеедно дали произлегуваат од надворешна или граѓанска војна;
  - 3) директно или индиректно предизвикани од експлозија, топлотно зрачење и радијација, како последица на нуклеарна реакција, радиоактивност и вештачки предизвикано забрзување на честички;
  - 4) кои се последица од конфискација, секвестрација, уништување по наредба на царински орган или врз основа на прописи за карантинско чување, евакуација на работни простории каде што осигуреникот го чува имотот;
  - 5) предизвикани поради прекин на јавно или приватно снабдување со вода, гас, електрична енергија итн, од која и да било причина;
  - 6) предизвикани од кражба извршена без провалување или разбојнички акт, исчезнување на предмети, кусок, губење или оштетување откриени случајно (не може да се поврзе со одреден датум и настан) или за време на попис;
  - 7) предизвикани на предмети за време на копнен, поморски и воздушен транспорт;
  - 8) на готови пари и хартии од вредност;
  - 9) на работни флуиди (течности и гасови од производниот процес), абсорбенти, остатоци од размена на јони, катализатори, течности за разладување и течности кои се користат во замрзнувачи, активни карбонати и песоци и трансформатоско масло, кога штетата е резултат на самиот процес во кој се користат овие супстанции. Овој исклучок не важи во случај на ненадеен настан и е последица на физичко оштетување на друг дел од осигурениот имот предизвикано од некој од осигурените ризици;
  - 10) штети предизвикани од постепена корозија, ферментација, постепена оксидација или рѓа, нормално трошење и абеење, постепено пропаѓање, или се предизвикани од штетници, инсекти и глодачи. Ова исклучување се применува само на оштетениот предмет или на делот од каде што потекнува штетата;
  - 11) во вид на телесни повреди од било кој вид;
  - 12) на земјиште, подземни и површински води, флора, фауна, патишта, насипи, канали, тунели и мостови кои не се дел од осигурениот имот, подземни рудници и имотот кој е дел од нив, суровински материјал за нуклеарно гориво

ОБЕМ НА ОПАСНОСТ ОД ПОЖАР И УДАР НА ГРОМ

Член 4

(1) Пожар, во смисла на овие Посебни услови се смета оган настанат надвор од одредено огниште или оган кој ова место го напуштил и е способен и понатаму да се развива со своја сопствена сила.

(2) Не се смета дека настапил пожар и осигурувачот не е во обврска да плати надоместок, ако осигурената ствар е уништена или оштетена:

1) поради излегување на корисниот огин или топлина заради обработка или во друга намена (на пример: во индустриската преработка при глачење, сушење, пржење, печење и сл.), или поради паѓање или фрлање во огништа (печка, шпорет и сл.);

2) со осмадување (подгорување), опрлување или со прегорување од цигара, цигари, од предмети за осветлување (жар, жарчиња) и слично;

3) поради вриење или затоплување, варење, чадење, и слично.

(3) Со осигурување од опасност од пожар на се опфатени штети на оџаците настанати во врска со вршењето на нивната нормална функција.

(4) Со осигурување од удар на гром, во смисла на овие Посебни услови се покриваат штети кои на осигурените ствари ги предизвикал гром со делување на сила или топлина, како и штети од удар на предмети соборени од громот.

(5) Со осигурувањето не се опфатени:

1) штети на осигурените електрични постројки, апарати (вклучувајќи ги и апаратите за готвење, пеглање, греење на кревети, радио апарати, телевизиски приемници, лампи, сијалици и сл.), или електрични водови поради делување на електрична енергија, пренапон или загревање поради преоптоварување, атмосферски влијанија, како: статичко оптоварување, индукција, поради атмосферски празнења и слични појави, затоа што такви штети се сметаат погонски. Меѓутоа, се надоместува штета од пожар кој би настанал со делување на електричната енергија како последица на тоа делување и понатаму самостојно се развивал;

2) штети предизвикани со пренесување на електрична енергија преку водоводи како последица од удар на гром како и штети на заштитни осигурувачи од било кој вид, на заштитни прекинувачи, одводници, громобраните и слични уреди, настанати при вршењето на нивната нормална функција.

ОБЕМ НА ОПАСНОСТ ОД ЕКСПЛОЗИЈА

Член 5

(1) Под експлозија, во смисла на овие Посебни услови, се смета ненадејно пројавување на сила, заснована на стремезот на пареа или гасови за проширување. Експлозија на садови под притисок (казани, цевки и сл.) постои само тогаш кога ѕидовите на садот во толкава мерка се искинати што се јавува моментално изедначување на внатрешниот и надворешниот притисок.

(2) Со осигурување не се опфатени:

1) штети на стварите на осигуреникот предизвикани со минирање кои се вршат во рамките на неговата дејност или во рамките на дозволените дејности на трети лица;

2) штети на машините предизвикани од експлозија во местото за внатрешно согорување (цилиндр на моторот);

3) штети од експлозивно издувување на печки и слични направи;

4) штети од експлозија кои се нормална појава во процесот на производство;

5) штети од експлозија од биолошки карактер;

6) штети поради пробивање на звучен ѕид;

7) штети од експлозија на садовите под притисок од став (1) од овој член поради дотраеност, истрошеност или прекумерни наслаги на рѓа, каменец, талог и тиња на осигурените ствари, но се надоместуваат штети на други ствари во врска со настанатата експлозија.

ОБЕМ НА ОПАСНОСТ ОД ЛУЊА

Член 6

(1) Луња, во смисла на овие Посебни услови се смета ветар со брзина од 15 метри во секунда, односно 54км. на час, или повеќе. Се смета дека дувал ветер со оваа брзина во местото каде се наоѓа осигурената ствар, ако ветерот кршел гранки и стебла или оштетил добро одржувани градежни објекти. Во случај на сомнение осигуреникот мора да ја докаже брзината на ветерот со извештај од хидрометеоролошка служба.

(2) Штетите од луња се опфатени со осигурувањето ако се предизвикани механички оштетувања на осигурените ствари:

1) со непосредно дејство на луњата,
2) со директен удар на предмети соборени или носени од нанесување на снег со луњата.

(3) Со осигурувањето од луњата не се опфатени штети:

1) од пробивање на дожд, град, снег или други наноси низ отворени прозорци или други отвори кои постојат во зградата, освен ако отворите настанале од луњата, како и штети од дожд и други врнежи на предмети сместени на слободен простор (пластови, камари и сл.), во купишта, под настрешници и во останатите отворени згради;

2) на градежниот објект кој не бил изграден според вообичаен начин на градба во тоа место, или кој слабо е одржуван или е дотраен.

ОБЕМ НА ОПАСНОСТ ОД ГРАД

Член 7

(1) Со осигурувањето се опфатени штети од уништување, односно оштетување на осигурените ствари кои ги предизвикал градот со својот удар. Опфатени се и штети од пробивање на дожд и град низ отвори настанати од паѓањето на град (градушка).

(2) Со осигурувањето не се покриени штети на стаклени топли леи и стакленици, како и штети на малтерот (жбуки) на фасади, слабо одржувани или дотраени згради, како и штети предизвикани поради недоволна заштита или одржување на осигурените објекти.

(3) До колку посебно се договори, покриени се штети на стакла и најлони за топли леи и стакленици, освен за најлони чиј век на траење по гаранцијата на производителот е помал од една година.

ОБЕМ НА ОПАСНОСТ ОД УДАР НА СОПСТВЕНО МОТОРНО ВОЗИЛО И РАБОТНА МАШИНА ИЛИ ЖИВОТНО

Член 8

(1) Со осигурувањето се опфатени штети на осигурениот градежен објект кои ќе настанат со удар на сопствено моторно возило и сопствена работна машина, или од удар на животно од кој било биолошки вид.

(2) Со осигурувањето се опфатени и штети на другите осигурени предмети кои ќе настанат како последица на рушење на градежниот објект или на дел од објектот предизвикани со удар на моторно возило, машина или животно во смисла на ставот (1) од овој член.

ОБЕМ НА ОПАСНОСТ ОД ПАЃАЊЕ НА ВОЗДУШНИ ЛЕТАЛА

Член 9

(1) Паѓање на воздушни летала, во смисла на овие Посебни услови, се смета паѓање на воздушно летало од било кој вид на осигурениот објект.

(2) Се смета дека настанал осигурен случај од паѓање на воздушното летало ако од директен удар на воздушното летало или од неговите делови како и предмети од воздушното летало, осигурените ствари се уништат или оштетат.

ОБЕМ НА ОПАСНОСТ ОД МАНИФЕСТАЦИИ, ДЕМОНСТРАЦИИ И ВАНДАЛИЗАМ

Член 10

(1) Манифестација и демонстрација во смисла на овие Посебни услови се смета организирано или спонтано јавно манифестирање на нерасположение (јавен собир, протест, штрајк).

(2) Се смета дека настанал осигурен случај од манифестации или демонстрации ако осигурената ствар е уништена или оштетена на било кој начин на делување на манифестантите односно демонстрантите (рушење, демолирање, кршење, палење и др.).

(3) Вандализам и злонамерни дела на трети лица, означува воочливи оштетувања на предмети или уништување на истите против воља на осигуреникот, предизвикани со намерна акција на трети лица насочена кон оштетување на осигурениот имот.

ОБЕМ НА ОПАСНОСТ ОД ПОПЛАВА, ПОРОЈ, ПОРОЕН ДОЖД И ВИСОКИ ВОДИ

Член 11

(1) Со осигурувањето од поплава, порој и пороен дожд опфатени се само штети предизвикани на осигурениот објект за време додека поплавата, односно поројот или поројниот дожд трае и непосредно после повлекувањето на водата.

(2) Во смисла на овие Посебни услови под поимите поплава, порој и пороен дожд се подразбира:

1) поплава е стихијно, неочекувано поплавување на теренот од постојни води (реки, езера, мориња и др.) поради тоа што водата се излила од коритата или ги прелила одбрамбените насипи или брани, излевање на вода поради вонредно висока плима и бранови со необична јачина на море и езера, и од надојдување на вода од вештачки езера. За поплава се смета и неочекувано поплавување на теренот поради нагло создавање на големо количество на водена маса која настанала како последица од провала на облак;

2) порој е стихијно неочекувано поплавување на теренот со водена маса која се создава на стрмни терени поради големи атмосферски врнежи и се слива во улиците и патиштата;

3) Пороен дожд е дожд со дневни врнежи поголеми од 50 мм на метар квадратен.

(2) Со осигурувањето не се опфатени:

1) штетите од внатрешна страна на цевководите, каналите и тунелите предизвикани со механичко дејство на водата;

2) штети од габички настанати поради влага;

3) штети од подземни води во ускопи, нископи, подземни ходници и јами во рудниците;

4) штети од поплава на вода излеана од канализациона мрежа, освен ако до излевањето е дојдено поради поплава или порој;

5) штети на ствари сместени во живи и суви корита на потоци и реки, како и на простор помеѓу потоци, односно реки и насипи (инудационо подрачје), ако поинаку не се договори;

6) штети на полупроизводи, готови производи, стока и материјали кои не се складирани по важечките прописи;

(3) Со осигурувањето не се опфатени штети на хидроградежни објекти поради поткопување на надворешните страни, на канали, тунели и цевководи, и штети од притисок предизвикан од поплава во смисла од претходниот став, доколку поинаку не се договори.

(4) Со осигурувањето се опфатени штети на хидроградежните објекти од високи води. Под висока вода во смисла на овие Посебни услови се смета:

1) ненадејна појава на необичен пораст на водостојот во неочекувано време, и

2) подземна вода како последица од висока вода.

Обврските на осигурувачот за штети од високи води и подземни води како нејзина последица почнува со порастот на високите води над однапред утврдените месечни коти на водостојот или проектот измерени според најблиску поставениот покажувач на водостојот.

За секој месец нормален е оној најголем месечен водостој за последните 20 години кој го покажува покажувачот на водостојот што е најблиску до осигурениот објект, со исклучок на посебно високите водостои.

ОБЕМ НА ОПАСНОСТ ОД ИЗЛЕВАЊЕ НА ВОДА ОД ВОДОВОДНИ И КАНАЛИЗАЦИОНИ ИНСТАЛАЦИИ

Член 12

(1) Излевање на вода, во смисла на овие Посебни услови се смета:

1) неочекувано излевање на вода од водоводни и одводни (канализациони) цевки, како и од уредите за греење на згради со топла вода или парно греење и други уреди и апарати кои се приклучени на водоводната мрежа, поради оштетување (кршење, прскање или откажување на уредот за управување и сигурност) на тие цевки, уреди и апарати;

2) неочекувано избивање на пара од уредите за топла вода или за парно греење.

(2) Осигуреникот е должен да се грижи за одржување на водоводните и одводните канализациони мрежи, уреди за греење со топла вода и парно греење, како и за нивната заштита од замрзнување.

(3) Со осигурувањето не се опфатени штети:

1) од излевање на вода од отворени славини како и од одводни (канализациони) инсталации, ако штетата е настаната поради затнување на инсталациите;

2) настанати на самите водоводни и одводни инсталации, уреди апарати и котли;

3) поради дотраеност, истрошеност и корозија;

4) од габички настанати поради влага;

5) загуба на вода и загубена добивка;

6) штети на хидроскопни залихи кои не се складирани на палети високи најмалку 10 см или на пропишан начин;

7) настанати како последица на повреда на должноста на осигуреникот од ставот (2) на овој член;

8) од излевање на вода од олуци и цевки за одвод на дождовница;

9) од слегнување на земјиште како последица од излевање на вода од водоводни и канализациони инсталации;

10) поради смрзнување на инсталациите и уредите кои се под контрола на осигуреникот.

ОБЕМ НА ОПАСНОСТ ОД ЛИЗГАЊЕ И ОДРОН НА ЗЕМЈИШТЕ

Член 13

(1) Под лизгање на земјиште, во смисла на овие Посебни услови, се сметаат ненадејни движења на земјината површина на коси терени со јасни манифестации на расцепување на површината на земјиштето и срузување, кои со појава на силни деформации и пукнатини на градежни објекти настануваат во краток период.

(2) Под одрон, во смисла на овие Посебни услови, се смета откинување и паѓање на материјалот како геолошка појава или во врска со лизгање на теренот.

(3) Се смета дека настапил осигурениот случај доколку деформациите, оштетувањата или уништувањата на осигурениот предмет настанале поради движење на земјиштето, притисок или удар на земјишниот материјал.

(4) Со осигурување не се опфатени:

1) штети на осигурениот предмет доколку лизгањето на земјиштето или одронувањето се предизвикани со дејноста на осигуреникот или со дејноста на било кое лице;

2) со осигурувањето не се опфатени трошоците на санирањето на земјиштето.

ОБЕМ НА ОПАСНОСТ ОД СЛЕГНУВАЊЕ НА ЗЕМЈИШТЕТО

Член 14

(1) Под слегнување на земјиште во смисла на овие Посебни услови се смета ненадејно вертикално движење на земјиното тло, улегнување како геолошка појава.

(2) Со осигурувањето по овие Посебни услови се опфатени штети од уништување и/ или од конструктивно оштетување на осигурениот предмет. Под конструктивно оштетување на осигурените ствари се сметаат деформации, пукнатини, кршење на пооделни витални делови, објекти, уреди, инсталации и слично, без кои предметот, уредите, инсталациите и сл. не можат да се стават во предвидената функција и/или безбедно да се користат.

(3) Со осигурување по овие Посебни услови не се покриени штети на осигурените предмети кај кои не настанало оштетување во смисла на став (1) и став (2) од овој член:

- 1) слегнување заради грешка во статичка пресметка;
  - 2) промена во естетскиот изглед на осигурениот предмет;
  - 3) центрирање, испитување и пуштање во работа на машини и уреди кај кои не настанало оштетување на виталните делови;
  - 4) испитување и пуштање во работа на инсталациите од сите видови;
  - 5) кршење на стакло од сите видови;
  - 6) пукнатини на земјишните објекти кои не ја загрозуваат стабилноста или функционалноста на објектот;
  - 7) пукнатини на сите делови на градежниот објект кои не влијаат на стабилноста на тој дел или на целиот објект;
  - 8) малтерски пукнатини од сите видови;
  - 9) пукнатини на керамички и други обложени плочки;
  - 10) молеро-фарбарски и собосликарски работи на градежните објекти.
- (4) Со осигурување по овие Посебни услови не се опфатени индиректни штети како последица на слегнување на земјиштето и тоа:
- 1) загуби на производство;
  - 2) загуби заради престанување на работата;
  - 3) договорена загуба или одговорност;
  - 4) трошоци направени при спасување и расчистување;
  - 5) трошоци за санација на земјиштето-тлото.

ОБЕМ НА ОПАСНОСТ ОД СНЕЖНА ЛАВИНА, МРАЗ И СНЕГ И ПАЃАЊЕ НА ДРВЈА

Член 15

(1) Снежна лавина, во смисла на овие Посебни услови се смета снежна маса во движење која се одвојува од планинските страни. Со осигурувањето се опфатени и штети предизвикани со делување на воздушниот притисок од снежната лавина.

(2) Во смисла на овие Посебни услови под поимите мраз и снег се подразбира следното:

- 1) мраз- штети предизвикан од водени капки во воздухот кои замрзнуваат на објекти со кои доаѓаат во контакт, како и штети од замрзнување на водена пара во заситен воздух, кога цврстите површини во контакт со воздухот се ладат под наслагите;
- 2) снег, односно таложење на мраз или на снег – штети од наталожување на мраз или снег врз осигурениот имот, како последица на нивната тежина.

(3) Под паѓање на дрвја се подразбира паѓање на дрвја, гранки или столбови под дејство на гравитацијата.

ОБЕМ НА ОПАСНОСТ ОД ЗЕМЈОТРЕС

Член 16

(1) Под земјотрес, во смисла на овие Посебни услови се смета природно тресење на земјата предизвикано од гео-физички процеси во внатрешноста на земјата.

(2) Се смета дека настанал осигурениот случај ако осигуреникот докаже дека:

- 1) природното тресење на земјата предизвикало директно оштетување на потполно здрави градежни објекти или друг имот, или
- 2) земајќи ја во предвид состојбата на осигурениот имот штетата можела да биде предизвикана само од земјотрес

(3) Секоја штета предизвикана од земјотрес ќе се смета како да настанала од еден настан доколку повеќе од еден земјотрес настанал во период од 72 часа по настанување на првиот земјотрес.

(4) Со осигурувањето од ризикот земјотрес се опфатени исклучиво штети кои настанале директно како последица од ризикот земјотрес.

(5) Со осигурувањето од ризикот земјотрес не се опфатени штети предизвикани од други последователни ризици (како што се: пожар, експлозија, чад, истекување од цевки, кражба, вандализам, поплава и сл.) дури и ако истите се предизвикани од земјотрес.

(6) Постоене на земјотрес се докажува со валиден извештај, потврда од надлежна институција.

ОБЕМ НА ОПАСНОСТ ОД ИСТЕЧУВАЊЕ НА ТЕЧНОСТИ (ЛЕКАЖА)

Член 17

(1) Истечување (лекажа) во смисла на овие Посебни услови се смета итечување на течности, односно излегување на гасови од неподвижни садови - цистерни, цевководи, и слично, ако течноста истече поради ненадејно прскање на садот или неочекуван дефект на вградените уреди за испуштање и истечување на течности. Со осигурувањето се покриени штети само на осигурените течности, односно гасови, ако не е поинаку договорено.

(2) Не се надоместува штетата ако осигурените течности истечат затоа што прскањето на садот или дефектите на уредите настанале поради дотраеност, лошо одржување на садовите, односно уредите, лошо зачепување или од лош затворач. Со осигурувањето се покриени штети само на осигурените течности, односно гасови, ако не е поинаку договорено. Ако посебно се договори, покриени се штети од истечување на самиот осигурен предмет.

ОБЕМ НА ОПАСНОСТ ОД САМОЗАПАЛУВАЊЕ НА ЗАЛИХИ

Член 18

(1) Самозапалувањето е физичко-хемиски и биолошки процес на преоѓање на материјата од цврста состојба во состојба на пепеллив прав без влијание на надворешни извори на пламен или високи температури.

(2) Материји склони на самозапалување се: материјали од растително потекло (сено, житарици и сл.), тресет и фосилните јаглени, масти и масла од растително потекло, хемиски материји и смеси (фосфор, цинков и алуминиски прав, соединенија, хидросулфиди на натриум, карбид на калциум и др.).

Влакнестите материјали поседуваат посебна способност на самозапалување само во случаите ако се натопени во растителни и животински масти: ленено, конопно и памучно масло, фирнајс, рибино масло и др.

(3) Опасноста од самозапалување на залихи е опфатена со осигурување само ако залихите се складираани и останатите работи се извршени по законски, односно технички прописи.

ОБЕМ НА ОПАСНОСТ ОД ПРОВАЛНА КРАЖБА И РАЗБОЈНИШТВО

Член 19

(1) Провална кражба во смисла на овие Посебни услови се смета кражба ако нејзиниот извршител провалил во заклучен објект совладувајќи физички пречки со намера да изврши кривично дело.

(2) Од ризикот провална кражба предметите се осигурени само за време додека се наоѓаат во затворени и заклучени простории. Пари, хартии од вредност, благородни метали се осигурени од опасност од провална кражба само ако се наоѓаат во посебно заклучени сместувалишта (железни благајни, панцер благајни, трезор и слично).

(3) Стока и други залихи кои се чуваат на отворен простор, осигурени се од ризикот провална кражба само под услов просторот да е ограден со добро одржувана ограда во висина од најмалку 2 м. и да постои постојан чувар. Доколку при остварување на осигурен случај се утврди дека не постоел постојан чувар или дека оградата не е добро одржувана, осигурувачот не е во обврска да ја надомести штетата.

(4) Разбојништво во смисла на овие Посебни услови се смета одземање на осигурените предмети со примена на сила (загрозување со опасност по животот и здравјето) против осигуреникот или неговите припадници или застрашување дека непосредно ќе се нападне на животот или телото на овие лица, со намера противправно да ги присвои одземените предмети. Се смета дека постои употреба на сила и тогаш кога се употребени средства за оневозможување на отпор.

(5) Со осигурувањето се опфатени и штетите на осигурениот имот причинети при обид за провална кражба и разбојништво.

(6) Обичната кражба без траги на провалување или разбојништво не е опфатена со осигурувањето.

ОСИГУРУВАЊЕ ОД РИЗИКОТ КРШЕЊЕ МАШИНИ И НЕКОИ ДРУГИ ОПАСНОСТИ

Член 20

(1) Со осигурувањето се дава осигурителна заштита од оштетување или уништување на осигурените предмети од незгода во погонот под која се подразбираат настани што се случуваат непредвидено и одненадеж во врска со користење на осигурените предмети како и неспретност, невнимание или зла намера на работници или било кое друго лице. Под незгода во погон се подразбира:

- 1) грешка во материјалот, изработката и конструкцијата;
- 2) непосредно дејство на електрична енергија при појава на куса врска, пренапон и електричен лак;
- 3) распаѓање поради дејство на центрифугална сила;
- 4) недостаток на вода во парни котли и апарати со пареа, освен во случаите во кои следи експлозија;
- 5) мраз, притисок на мраз или снег или неросредно движење на мразот;
- 6) надпритисок и подпритисок (имплозија);
- 7) откажување (затајување) на уредите за заштита и регулирање, како и на елементите за автоматско управување со кои машината е опремена;
- 8) поради паѓање на осигурени предмети, удар или навлегување на страно тело (предмет) во осигурениот предмет;
- 9) заглавување во текот на дупчење на дупки;

(2) Со осигурувањето по овие услови не се дава осигурителна заштита од следните ризици:

- 1) штетно дејство на нуклеарна енергија;
- 2) ерупции, освен истражни ерупции-доколку тоа посебно се договори;
- 3) поради недостатоци или грешки кои постоеле во моментот на склучувањето на осигурувањето, а овие недостатоци или грешки биле или морале да му бидат познати на осигуреникот;
- 4) непосредни последици на трајни хемиски, термички, механички, атмосферски и други влијанија и услови за сместување и работа (оксидации, стареење, корозија, зрачење, прекумерни вибрации и сл.);
- 5) последици од сите видови на трошење, абење, ерозија, кавитација и сл.;
- 6) прекумерни наслаги на рѓа, каменец во котлите, талог, муљ и сл., па и кога поради тоа настанало уништување или оштетување на осигурените ствари;
- 7) штети од тиња и поплавување кај хидроелектраните, настанати поради кршење на цевниот вод со висок притисок, при што е покриена само штетата (од тиња и поплавување) на осигурениот цевен вод и неговата основа доколку е во причинска врска со штетата на цевниот вод со висок притисок која е покриена со осигурувањето;
- 8) преоптовареност на машините, машинските и електричните уреди, апарати и инсталации преку границите на нивните проектни параметри;
- 9) ставање во погон пред конечната поправка;
- 10) монтирање и пробно испитување на новите ствари;
- 11) динамично вртење на ротационите делови на машините, ротори, турбини, генератори и сл., доколку посебно не се договори;
- 12) повреда на техничките и други прописи и упатства за техничката експлоатација на осигурените ствари, како и заштитните мерки.

(3) Осигурувачот исто така не е во обврска:

- 1) за посредни штети настанати во врска со осигурениот случај, загуба на заработувачка, денгуби, казна и сл.;

2) за штети за кои по законски прописи или по договорот одговара производителот, односно испорачателот на стварите. Ако производителот, односно испорачателот ја оспорува одговорноста, а штетата е предизвикана со незгода во погонот, осигурувачот ќе му исплати надомест на осигуреникот, а потоа до износот на исплатениот надомест ќе стапи во сите права на осигуреникот спрема производителот, односно испорачателот;

3) за трошоците за демонирање и монтирање, кои се направени со цел за редовен преглед или одржување на осигурените ствари (периодични поправки или замена на истрошените делови), па и кога во тој случај ќе се утврди оштетување од осигурениот ризик на осигурената опасност. Надоместот во овој случај ќе ги опфати само трошоците за поправка или замена на оштетените делови кои не биле предвидени за периодична поправка односно замена. Осигурувачот е во обврска да дава осигурителна заштита од опасностите од став (1) од овој член и на осигуреното постоље, лежиште или на осигурените машини само ако оштетувањето на истите е последица на оштетување или уништување на машината од опасностите покриени со овие Посебни услови;

(4) Ако посебно се договори осигурувачот е во обврска да даде осигурителна заштита од оштетување или уништување, на стварите осигурени по овие Посебни услови од опасноста од ерупција која би настанала при опитно дупчење.

РЕВИЗИЈА НА МАШИНИ И УРЕДИ

Член 21

(1) Ревизија на инсталациите на парните, гасните и хидротубините:

1) во интерес за спречување на штети, осигуреникот, без оглед на почетокот на осигурителната заштита, должен е на свој трошок да врши редовно одржување, ревизија, периодичен преглед и ремонт во сообразност со прописите и упатствата за техничките мерки на погонот и одржување на електро-енергетските постројки според соодветните правилници за техничките мерки за заштита на електро-енергетските инсталации, како и писмените упатства за погон, одржување, ревизија и ремонт што ги даваат производителите на уредите и постројките.

2) доколку осигуреникот повреди некои од наведените обврски, па поради нивно пропуштање се определи осигурен случај, тогаш осигурувачот нема да биде должен таквата штета да ја надомести.

3) осигуреникот е должен на осигурувачот благовремено да му го пријави вршењето на ревизијата. Осигурувачот може на свој трошок да испрати стручно лице кое ќе присуствува на ревизијата.

(2) Ревизија на електричните мотори на наизменична струја со снага поголема од 750 KW во двополна изведба или повеќе од 1000 KW во четири или повеќеполна изведба:

1) во интерес за спречување на штети осигуреникот, без оглед на почетокот на осигурителната заштита, должен е на свој трошок да врши редовно одржување, ревизија, периодични прегледи и ремонт во сообразност со прописите за технички мерки за погон и одржување на електро-енергетски постројки, правилниците за технички мерки за заштита на електро-енергетските постројки, како и писмените упатства за погон, одржување, ревизија и ремонт што ги дава производителот на уредите и постројките од овој вид.

2) ако осигуреникот повреди некоја од наведените обврски, па поради пропусти на истите се оствари осигурен случај, тогаш осигурувачот не е должен да надомести таква штета.

ОБЕМ НА ОПАСНОСТ ОД СИТЕ РИЗИЦИ КАЈ ЕЛЕКТРОНСКА ОПРЕМА

Член 22

(1) Сите ризици за електронска опрема – се мисли на ненадејна, непредвидлива физичка штета која дејствува на електронската опрема, и делови од неа, вклучително и кабли, предизвикани од кој било ризик кој не е експлицитно наведен во следнава листа на исклучоци:

1. војна или воени операции, јавни немири од било кој вид како и акти на штрајкувачи и лица без пристап;

2. своеволни акти или своеволна негрижа од страна на осигуреникот или негови претставници;
  3. Грешки или дефекти за кои според закон или договор (штети покриени со гаранција) е одговорно трето лице (производител, продавач и сл.);
  4. Природно трошење или абење;
  5. Дефекти или прекини во услугите за гас, вода или струја (одредени исклучоци се можни во специјални случаи);
  6. Последичен губиток и одговорност од секој вид (со исклучок на додатни трошоци за работа на компјутерите);
  7. Нуклеарна реакција, нуклеарна радијација или радиоактивно загадување;
  8. Конфискација, одземање, требување или уништување или штета од влада или од било која јавна установа, de facto или de jure;
  9. Настанати трошоци во врска со одржување на осигурените предмети;
  10. Загуба или оштетување на сијалици, вентили, цевки, ленти, осигурувачи, капачиња, ремени, жици, вериги, гумени тркала, заменливи алати, гравирани цилиндри, објекти од стакло, порцелан или керамика, сита или ткаенини, или било кој медиум потребен за работа (пр. масло за подмачкување, гориво, хемикалии).
- (2) Во случај на штети настанати од ризици кои се опфатени и во другите членови од овие услови, штетата ќе се реши според тие членови.

ВАЖНОСТ И МЕСТО НА ОСИГУРУВАЊЕТО

Член 23

(1) Осигурувањето важи за време додека осигурените предмети се наоѓаат во местото означено во полисата.

(2) Осигурувањето е во важност и тогаш кога сите осигурени предмети се преместуваат од местото означено во полисата на некое друго место на територијата на Република Македонија:

1) машини и апарати, кога се монтираат и се спремни за работа кога се наоѓаат во работа, кога се демонтираат и монтираат поради ремонт (поправка) и додека трае ремонтот (поправката);

2) кога се превезуваат во внатрешен превоз поради чистење, поправка и преместување во микролокацијата на погонот, а најповеќе до 15 км вон кругот на микролокацијата;

3) кога се дадени под наем или услуга, ако работат во условите и служат за намената за која се проектирани и градени.

(3) Предмети на осигурување не се осигурени за време додека се наоѓаат на изложби, пазар и саеми и во превоз надвор од кругот на претпријатието.

(4) Кај осигурувањето на прв ризик во полисата се наведува прецизно локацијата на местото на осигурување за секој осигурен предмет.

ПЛАЌАЊЕ НА ПРЕМИЈАТА

Член 24

(1) Договорачот на осигурувањето е должен да ја плати премијата за осигурување, но осигурувачот е должен да ја прими уплатата на премијата од секое лице кое има правен интерес таа да биде платена.

(2) Премијата се плаќа однапред, и тоа, ако поинаку не е договорено, одеднаш за секоја година на траење на осигурувањето (период на осигурување), односно за покус период на осигурување, ако осигурувањето е склучено со рок на траење пократок од една година. Премијата се плаќа во договорените рокови, а ако треба да се плати одеднаш, тогаш се плаќа при склучување на договорот.

(3) Ако се договори плаќањето на премијата да биде во рати или одназад може да се пресметува редовна камата на износот на премијата за која одлагањето е договорено. Но ако стасаната рата од премијата не се плати во договорениот рок, се пресметува

казнена камата. Од договарачот на осигурувањето може да се бара менична гаранција за износот на кредитираната премија.

(4) Ако договарачот на осигурувањето не ја плати премијата за наредниот период на осигурувањето во договорениот рок, ниту тоа го сторило кое друго заинтересирано лице, договорот за осигурување, доколку поинаку не се договори, престанува по истекот на еден месец од денот кога на договарачот на осигурувањето му е врачено писмено известување од осигурувачот за стасаноста на одредениот рок за плаќање на премијата, но со тоа тој рок да не може да помине пред да измине еден месец од стасаноста на премијата.

(5) Во секој случај договорот за осигурување престанува, ако договорената премија за тековната година на осигурување не биде платена во рок од година дена од стасаноста.

(6) Место за наплата на премијата е местото во кое договарачот на осигурувањето има седиште, ако со договорот не е определено друго место.

(7) Во случај на престанување на договорот за осигурување во смисла на ставовите (4) и (5) од овој член, договарачот на осигурувањето е во обврска премијата да ја плати до денот на престанување на договорот, односно целиот износ на премијата за тековната година на осигурувањето, доколку до денот на престанувањето на договорот настанал осигурен случај за кој осигурувачот е во обврска да плати надоместок.

ВРЕДНОСТ НА ОСИГУРЕНИТЕ СТВАРИ

Член 25

(1) Вредност на осигурените предмети претставува трошоците за замена или поправка во моментот на настанување на осигурениот случај без одбивање на износот на амортизацијата. Ако оштетената опрема не може да се замени со иста таква, како вредност ќе се одреди вредноста на опремата што сега се произведува и е со еквивалентни карактеристики како оштетената.

(2) Вредност на осигурените предмети е:

1) за згради и други градежни објекти-висината на цената на изградениот нов објект спрема цените во местото каде се наоѓа објектот;

2) за мебел, уреди, машински справи, инсталации и апарати - висината на набавната цена на нови предмети;

3) за обртни материјални средства (суровини, полупроизводи, ситен инвентар итн.) и немонтирана опрема во висина на цените по кои е склучено осигурувањето, односно по набавните цени ако се пониски;

4) за ствари од злато и платина, непреработени благородни метали, скапоцени камења, ретки и скапоцени ствари, уметнички предмети, планови, цртежи, модели, калупи, документи, ракописи и деловни книги- износ договорно одреден помеѓу осигурувачот и договарачот. Ако тој износ не е договорно утврден стварите од оваа точка се сметаат за осигурени најповеќе до 500 евра по парче, а до 2500 евра во денарска противвредност по збирка.

(3) Во случај на штетен настан осигуреникот може веднаш да започне со неопходните поправки за повторно континуирано вршење на дејноста и да ги преземе сите чекори и мерки за зачувување на човечки животи и намалување на загубите. Осигуреникот е должен да ги зачува сите докази за настанатата штета и по можност да обезбеди фотографии.

(4) На денот на настанување на штетниот настан за пресметка на штетата се зема средниот курс на еврото објавен од Народната банка на Република Македонија.

УТВРДУВАЊЕ НАДОМЕСТ ОД ОСИГУРУВАЊЕТО

Член 26

(1) Висина на надоместот од осигурувањето се утврдува:

1) во случај на уништување или исчезнување на ствари спрема вредноста на осигурените ствари (член 25) во време на настанување на осигурениот случај намалена за вредноста на остатоците;

2) во случај на оштетување во висина на трошоците за поправка по цени на материјалот и работата за време на настанување на осигурениот случај, намалена за вредноста на остатоците. Во трошоци за поправка пресметани се и трошоците за демонтажа, монтажа и трошоците за превоз кои се за таа цел направени;

3) поголемите трошоци кои би произлегле од настанатиот осигурен случај, како трошоци за други поправки кои не се во врска со настанатиот осигурен случај на осигурените предмети, трошоците за направеното подобрување при поправката и слично, паѓаат на товар на осигуреникот;

4) ако трошоците за поправка (трошоци за воспоставување на техничка исправност) на оштетеното средство се поголеми од трошоците за поправка со замена на одделни делови на оштетеното средство со нови, штетата се надоместува во износ на трошоците за поправка со замена на нови делови;

5) осигурувачот не е во обврска да ги надомести ниту трошоците кои осигуреникот ќе ги направи поради измена во проектот, конструкцијата, материјалот, локацијата и слично, па и тогаш кога таа измена моментално или трајно е добронамерна за воспоставување на техничка исправност, односно за понатамошна експлоатација (користење на средствата);

6) ако трошоците за поправка на една ствар се поголеми од вредноста на осигурените ствари на денот на настанување на осигурениот случај, ќе се постапи како да е стварта уништена и надоместокот ќе се пресмета спрема точка 1 од овој став;

7) осигурувачот не е во обврска да ја надомести вредноста на целиот уред или апарат ако оштетениот, односно уништениот дел не може да се набави или поправи затоа што апаратот- уредот е набавен во странство или повеќе не се произведува;

8) осигурувачот е во обврска да ја исплати вредноста на оштетениот, односно уништениот дел на апаратот, а висината на надоместокот се утврдува пропорционално спрема неговото функционално учество во целина или опрема на слични или истовидни ствари;

9) штети на полнење и масло се надоместуваат во процентуална вредност спрема векот на траење по постојните прописи и под услов штетата да е последица на оштетување на машината од опасности кои се опфатени со овие;

10) трошоци за земјени работи, вклучувајќи и асфалтирање и трошоци за изнаоѓање грешки односно места на штети на далноводите, каблите и цевководите ќе се надоместат ако е посебно договорено.

11) Оштетена или уништена опрема од увоз може да се поправи или набави во странство само ако таа опрема не може да се поправи или набави во земјата. Ако увозната опрема биде уништена, а истата таква опрема со ист квалитет се произведува во земјата, на име оштета ќе се признае вредноста утврдена по опремата на домашниот пазар и од таа вредност ќе се одбие износот на проценетата вредноста на остатоците. Во случај трошоците за поправка на оштетената опрема од увоз да ја преминуваат вредноста на иста таква нова опрема која може да се набави во земјата, на име оштета ќе се признае вредноста на таква нова опрема по цена на домашниот пазар и од таа вредност ќе се добие само вредноста на остатоците на оштетената опрема од увоз.

12) Осигуреникот не може да дава оштетена ствар или дел на таа ствар да се замени со нов, ако може да се изврши поправка и без да настане опасност за сигурност во погонот.

(3) Неопходните трошоци за остранување и смалување на штетата направени по наредба на осигурувачот се надоместуваат и кога со надоместокот ја поминуваат сумата на осигурувањето, односно договорената вредност кај осигурувањата склучени по Посебните услови за осигурување на градежни објекти и опрема на договорена вредност.

(4) Ако осигуреникот оштетените средства ги поправи во сопствена режија ќе му се признае режиски час работи утврден на почетокот на осигурувањето за меѓусебна

пресметка помеѓу своите економски единици. Режикиот час во секој случај не може да биде поголем од најголемиот режики час на други друштва овластени за изведување на таков вид на работа која се наоѓа во седиштето на осигуреникот или во најблиското место на осигурување.

(5) Осигуреникот нема обврска да го изгради или замени оштетениот имот ист каков што бил, но мора да ја реинвестира разликата помеѓу набавната вредност и сегашната вредност во моментот на настанување на штетата, во кој случај осигурувачот првин ја плаќа вредноста на оштетениот имот во моментот на настанување на осигурениот случај намалена за износот на амортизираност, а остатокот ќе се доплати по приложување на доказ дека е извршено реинвестирање.

УЧЕСТВО ВО ШТЕТА - ФРАНШИЗА

Член 27

Договарачот и осигурувачот можат да договорат учество во секоја штета на осигуреникот-франшиза, кој износ се запишува во полисата за осигурување.

НАДОМЕСТ НА ТРОШОЦИ

Член 28

(1) На име трошоци направени за расчистување, чистење и рушење на осигурените предмети во врска со настанатиот осигурен случај, осигурувачот ги надоместува неопходните трошоци направени за расчистување и рушење на оштетените предмети, но најмногу до 10% од износот на штетата. Во трошоците за расчистување спаѓаат неопходните издатоци за одвоз на огорината, шутот и тињата до најблиското место за истовар. Во трошоците за рушење спаѓаат неопходните трошоци кои осигуреникот ги имал при настанување на осигурениот случај за рушење на преостанатите оштетени неупотребливи делови и нивното однесување до најблиското дозволено место за истовар.

(2) Осигурувачот ги надоместува неопходните трошоци кои осигуреникот ги имал при настанување на осигурениот случај на осигурените ствари за преземените мерки заради одстранување и намалување на штетата, па и тогаш кога тие мерки не биле успешни, но најмногу до 3% од износот на штетата.

(3) Вкупниот надомест на име трошоци за расчистување и на име надомест на штета од еден штетен настан не може да ја премине сумата на осигурување. Нужните трошоци за отстранување и намалување на штетата направени по налог на осигурувачот се надоместуваат тогаш кога заедно со надоместокот од осигурување ја преминуваат сумата на осигурување.

(4) Осигурувачот ги надоместува трошоците за подобрување и усовршување на оштетениот предмет само ако тие придонесуваат за значително подобрување на состојбата на ризикот, но најмногу до 15% од износот на настанатата штета.

(5) Осигурувачот ги надоместува трошоците направени за утврдување на штетата, односно трошоци за дефектажа, трошоци за извештаи на експерти и на вешти лица, независно од видот на штетата.

(6) Осигурувачот не е во обврска да ги надомести трошоците настанати за отстранување на причинителот на штетата, како и трошоците за интервенција на противпожарното друштво или други организации чија должност е, спрема карактерот на работата, бесплатно да даваат помош кога ќе настане осигурен случај.

ПРОЦЕС НА АРБИТРАЖА ВО СЛУЧАЈ НА СПОР

Член 29

(1) Доколку по било кој дел од договорот за осигурување дојде до спор, двете страни (осигуреникот и осигурувачот) ќе започнат меѓусебни преговори во траење од најмногу еден месец.

(2) Доколку во рокот од еден месец преговорите не завршат со договор за настанатиот спор меѓусебните преговори ќе продолжат и во наредните месец дена, ако за тоа се согласни и двете страни.

(3) По исцрпувањето на рокот за меѓусебни преговори, двете страни пристапуваат кон арбитража. Арбитражата се води од арбитражна комисија. Арбитражната комисија се состои од три члена, од кои по еден делегира секоја од двете страни во рок од 7 (седум) дена по исцрпувањето на рокот за преговори. Членовите на арбитражната комисија, делегирани од двете страни, именуваат претседател на арбитражната комисија во рок од 15 (петнаесет) дена. Претседателот треба да биде стручен за областа за која се води арбитража, со најмалку 4 (четири) години работно искуство во таа област.

(4) Доколку двете страни не се договорат за името на претседателот на арбитражната комисија, тој ќе биде именуван од страна на една од следните институции: факултет што ја покрива областа на спорот, комора на проценители или Стопанска комора на РМ.

(5) Ниту една страна нема право да отповика свој член од арбитражната комисија до завршувањето на нејзината работа, која не може да трае подолго од 3 (три) месеци од денот на именувањето на нејзиниот претседател. По исклучок од претходниот рок, арбитражната комисија го продолжува своето работење само со писмена согласност на двете страни. Арбитражната комисија своите одлуки ги носи со мнозинство гласови.

(6) Двете страни се обврзуваат дека ќе ги почитуваат одлуките на арбитражната комисија како конечни и неотповикливи. До завршувањето на меѓусебните преговори, евентуално и на работата на арбитражната комисија и двете страни се откажуваат од поведување судски спорови по предметот на арбитражата, како и од пресметка на камати по основ на спорните побарувања.

(7) Трошоците за арбитражата ќе ги делат и двете страни подеднакво. Доколку арбитражната комисија не успее да го реши спорот, тој ќе се решава во месно надлежниот суд на Република Македонија.

ВАЖНОСТ НА ОПШТИ УСЛОВИ ЗА ОСИГУРУВАЊЕ ИМОТИ

Член 30

Составен дел на договорот за осигурување склучен според овие Посебни услови за осигурување на имотот на електростопанските претпријатија од сите ризици се Општите услови за осигурување на имоти, кои се применуваат ако не се во спротивност со овие Посебни услови.

Овие Посебни услови за осигурување на имот на електростопанските претпријатија од сите ризици се донесени од Управниот одбор на Акционерското друштво за осигурување ЕУРОЛИНК - Скопје, на 7-мата седница одржана на ден 16.01.2015 година, со Одлука број 0202-374/3, со примена од истиот ден.
--